

НОМІНУВАННЯ ОСІБ У ВОЯЦЬКОМУ АРГО: СЕМАНТИКА ТА ПРАГМАТИКА

У статті розглянуто загальні особливості називання осіб у вояцькому арго як однієї з найрепрезентативніших соціолектних систем української мови. Зважаючи на відносну недослідженість аналізованого явища, увагу насамперед зосереджено на причинах, перебігові й закономірностях семантичної та словотвірної деривації особових арготизмів, наголошено на системності зазначених процесів. Це дозволило визначити низку найтиповіших номінативних моделей і засобів мілітарного назовництва, з'ясувати прагматичні інтенції їхнього використання. Окрему увагу в запропонованому дослідженні приділено конотаційним рисам номінування осіб у вояцькому арго, встановлено залежність таких ознак від специфіки соціолектного середовища – умов життя та співіснування в неоднорідному соціумі, психофізіологічних особливостей вояків. Останнє засвідчило важливість екстралінгвальних чинників для номінативних процесів в арго, визначивши, у свою чергу, перспективи подальшого розгляду аналізованих назв у порівняльно-типологічному й динамічному аспектах вивчення української мови загалом та її соціолектів зокрема.

Ключові слова: домінування; назви осіб; вояцьке арго; метафора; конотація; іронія; прагматика.

У субстандартній системі української мови помітним явищем вважаємо вояцьке арго, яке вирізняється кількісно й якісно з-поміж інших соціолектів. Такий його статус зумовлено низкою мовних і позамовних чинників: до них зараховуємо передусім розгалужену структуру номінативних принципів і прийомів, модельне й засобове різноманіття семантико-словотвірних процесів і нетипові прагматико-конотаційні настанови називачів, пов'язані з побутуванням у специфічному мілітарному соціумі.

Незважаючи на окреслену «привабливість» і перспективність вивчення вояцького арго, на сьогодні фактично не маємо ґрунтовних студій, присвячених його розгляду. Це можна пояснити тривалою неприступністю названого соціолекту для вітчизняних мовознавців (статтю О. Горбача [2] було видано у ФРН) та певними ідеологічними моментами – зібрані арготизми вживали представники національно-визвольних мілітарних формувань, що автоматично унеможливило вивчення такого матеріалу в Радянській Україні. Згадана недослідженість, власне, і вказує на актуальність наших студій і зумовлює їхню мету – проаналізувати особливості номінування осіб в українському вояцькому арго. Відповідно до мети визначаємо завдання запропонованого дослідження, які полягають у з'ясуванні основних способів називання осіб у мілітарних соціолектах, встановленні смислових і структурних закономірностей аналізованого явища, окресленні його причин і наслідків.

В українських вояцьких субмовах особові назви посідають чільне місце, реалізуючи свій номінативний потенціал на основі складної міжгрупової й

позагрупової комунікації. Особливості такого спілкування пов'язуємо зі специфічним арготичним середовищем – чоловічим соціумом із нестандартною мовною картиною світу, яку зумовлюють насамперед психофізіологічні особливості буття вояків (постійний страх, небезпека, передчуття смерті, жахи війни тощо – див. про це докладно в [7]). Згадане середовище не є однорідним, оскільки його страфіковано залежно від певних позамовних чинників. Зважаючи на специфічний розвиток мілітарного соціально-професійного утворення, до них зараховуємо статус, звання, належність до певного роду військ, що зумовлює виокремлення відповідних мікрогруп у межах аналізованої *popina militaria*.

Найчисельнішими серед вояцьких арготизмів є **номени на позначення осіб за званням**. Для таких соціолектизмів типовим вважаємо експресивно-емоційний характер мотивування, реалізований за рахунок актуалізації основних і периферійних соціосем (про схожу ознаку армійських арготизмів зазначає Л. Ставицька [3, с. 280]). Зокрема, у назвах на позначення рядового (а також близьких до нього назвах піхотинців) згадану особливість репрезентує семантичний компонент 'незначний', 'дрібний', 'малий', що вказує на місце людини з таким званням у військовій ієрархії: *крупа* 'піхотинець', *мелкота* 'рядовий', *рибйошка* 'піхотинець', *тюлька* 'рядовий' (тут і далі приклади подано зі статті О. Горбача [2]). Стандартним виявом зневажливого ставлення до зазначених осіб стає застосування конотованої «утилітарної» метафори (*гудзик* 'рядовий', *пешка* 'рядовий'). Вона полягає в перенесенні ознак із речі

на людину, тому номінативною базою стають назви предметів невеликих розмірів. Таке мотивування засвідчує сприйняття рядового як особи, незначної за своїм статусом, адже нею легко можна пожертвувати заради перемоги (пор. із *пешка* 'рядовий'); на подібне вказують і відповідні словотвірні форманти (*піхоташика*, *рибйюшка* 'піхотинець').

Крім цього, у називанні рядових використовують інші мотиваційні настанови, увиразнені різними семантичними компонентами. У такому разі можуть акцентуватися певні поведінкові риси особи, мовним реалізатором чого стає метонімія (*патруль* 'невеликий військовий загін для догляду за порядком на якомусь об'єкті' → *патруль* 'рядовий') або метафора від особових атрибутивних назв (*селен* 'простак, дурень' → *селен* 'рядовий'; *мученик* 'рядовий') та номенів із чітко вираженою діяльнісною ознаковістю (*кобилка* 'рядовий' вказує на працьовитість, безвідмовність солдата; *лапсердак* 'піхотинець' – на його вбогість). Паралельним визнаємо можливе акцентування на зовнішніх ознаках рядового, реалізоване через кольорову (*серий* 'новобранець', *шарачок* 'піхотинець' від пол. *szaraczek* 'заєць', *картоха* 'солдат' – тотожність кольору зайця та картоплі з сірою шинеллю) чи тілесну подібність (*гарбуз* 'жовнір' – очевидно, вказує на опецькуватість, хоча не відкидаємо й зіставлення кольору овоча та одягу вояка). Тобто фіксуємо своєрідну іронічну оцінку особи, виявлену найчастіше в семантичному творенні соціолектизмів від демінутивних іменників (*селенко*, *кобилка*) чи іменників із розмовними суфіксами (пор. *федьо* 'рядовий' – ідеться, імовірно, про відсутність розумових здібностей у вояка, його простоту, належність до селюків), що свідчить про певний цинізм вищих за званням називачів.

Схожі конотаційні особливості використовують вояки для позначення старшин і підстаршин. Основними в такому разі визнаємо компоненти з вказівкою на дію за негативним впливом на номінаторів, актуалізовані внаслідок жорстокого ставлення чи вимогливості, прискіпливості названих осіб до нижчих за званням: пол. *pluskwa* 'блощиця' → *плюсква* 'десятник, капрал', *пинок* 'офіцер-моряк', *пробой* 'вимогливий підстаршина', *шкура* 'підстаршина-ціпов'яз' тощо. Зазначені номени оприявляють допоміжні семи 'дурний', 'недалекий', 'недолугий' на підставі традиційних уявлень щодо позначуваних осіб – такі значеннєві компоненти набувають повноцінного вияву, наприклад в арготизмах *болван* 'підстаршина' та *лялька* 'старшина'. Ідеться, очевидно, про певну «механістичність» поведінки, суворе дотримання дисципліни та виконання приписів, над чим глузують прості вояки. При цьому можливим є накладання обох згаданих мотиваційних елементів, що сприяє творенню номенів на позначення поганих керівників. Відповідну семантику номінатори актуалізують здебільшого через додаткову оцінку зовнішності (*фазан* 'штабний старшина' – нічого не робить, перебуваючи у штабі та красуючись формою) чи поведінки об'єкта називання (нім. *zurück* 'назад' → *цурек* 'чотовий підстаршина австрійської армії' – пов'язано з постійними відступами з позицій). Тобто спостерігаємо тотожність номінативних принципів і засобів у різних соціолектах (пор. із вуличницькими

арготизмами *менда* 'надокучлива людина', *шкура* 'погана людина' тощо), що свідчить про системні принципи називання осіб в українському субстандарті.

Натомість для номенів на позначення офіцерів типовою є нейтральна чи позитивна конотація – очевидно, їхнє називання зумовлюють інші мотиваційні принципи. Зокрема, одним із продуктивних способів зазначеного номінування в арго стають смислові трансформації родинних чи свояцьких номенів із послідовною актуалізацією сем 'головний', 'старший', 'прихильний' (*старий* 'сотенний', *дядька* 'єфрейтор-вишкільник чоти новобранців', *шнік* 'бунчужний' від нім. *Spiess* 'господар'). Таку оцінку пов'язуємо з приязним ставленням вояків до офіцерів, на що вказують арготизми з «батьківською» семантикою: *батько* 'ротний, старшина, сотенний, командир полку', *пана* 'сотенний', *тато* 'курінний', *дід* 'генерал'. Останній номен вказує до того ж і на можливу вікову характеристику особи, оскільки офіцери були старішими від простих солдатів, а значить, їх, імовірно, називано, виходячи саме з подібних позамовних міркувань. При цьому «родинні» номени можуть зумовлювати появу арготизмів унаслідок аналогії та асоціативності називання: *пана* 'сотенний' стає підґрунтям для соціолектизму *мама* 'бунчужний'. Власне, ідеться про відтворення загальнономовних лексико-семантичних зв'язків і використання їхнього потенціалу задля заповнення номінативних лакун. У конкретному випадку спостерігаємо витворення асоціативного відповідника на основі національної ментальності з паралельним імпліцитним виявом патріархальності вояцького соціуму, контамінованої з іронічним ставленням до позначуваного, – оприявлення сем 'нянька' чи 'доглядач' набуває жартівливого змісту, наприклад, в арготизмі *мацьора* 'бунчужний, сотенний, фельдфебель' від *мацьора* 'поросна мати, свиня'.

Подібна мотивація наявна і в інших вояцьких соціолектизмах на позначення офіцерів і генералів, у яких діяльнісну характеристику інтерпретовано через набуття нейтральними номенами прихованого експресивного забарвлення. Зокрема, в арготизмах *наставник* та *око* 'політрук' в основу перенесення покладено функційні обов'язки політичного комісара (нагляд та пропаганда), які прості солдати, імовірно, висміюють. Ідеться про заперечення будь-яких примусів чи заборон у відносно вільному вояцькому середовищі, що живе за «своїми» законами, протилежними загальній армійській дисципліні. Тому вияв зверхнього ставлення до командування в мілітарному соціумі може знижуватися типовою метафорою (*ворона*, *гроза* 'генерал'), яка свідчить про іронічне ставлення до подібних дій чи вчинків (генерал, керуючи військом, «каркає», як ворона, чи гримить, як грім).

У такому разі об'єктом номінування зазвичай обирають загальновідомі поняття, що сприяє поширенню образного порівняння в арготичному середовищі й утвердженню автора семантичної інновації в ньому. Вказана особливість зумовлює розвиток в аналізованій мікрогрупі «простих» семантичних трансформацій з апелюванням до зовнішньої оцінки. Зазначені принципи якнайширше представлено в продуктивній номінативній

моделі *відзнака* → *особа-носій відзнаки*, засвідченій у радянському армійському аргі (*зречка*, *секіль* 'сержант', *пилка* 'лейтенант', *шпала* 'капітан', *ромб* 'політкомісар', *вінник*, *кірпічіки* 'полковник'). Відповідно основою для називання осіб стає зовнішня подібність значків, які вони носять на ковнірах, до цілком утилітарних предметів. У такому разі додатковим іронічним засобом стає зіставлення окремих армійських символів із жіночим світом, що надає номенам специфічного комічного ефекту за рахунок поєднання непосунуваного (напр. *секіль* 'сержант' пов'язано з одеським *секіль* 'клітор', а *сковородка* 'полковник' утворено від схожості круглої папахи з кухонним предметом). Подібні імпліцитні асоціації аргоносії використовують у львівському соціолектизмі *коваль* 'офіцер', у якому, як можемо припустити, ідеться про функційну оцінку особи, пов'язану з армійськими мовними «кліше» (розуміння офіцерів як «ковалів» перемоги), хоча не відкидаємо інших мотиваційних зв'язків, установлення яких є складною й виключно гіпотетичною справою.

Поряд із назвами осіб за званням у вояцькому аргі наявні *соціолектизми на позначення представників різних родів військ*. Для цих номенів типовими визнаємо дві мотиваційні тенденції: пов'язаність з особами/тваринами на підставі тотожності виконуваних дій та предметами, використовуваними на службі. Наприклад, зв'язківців і радистів в українських субстандартних системах найчастіше називано атрибутивними оцінками «персоналізмами» зі вказівкою на скептичне ставлення до занять таких осіб (*брехун*, *брехунець*, *пліткар*). Власне, вояки жартівливо сприймають наявність недостовірної інформації, у чому звинувачують саме радистів – це свідчить про «професійну» конотацію людини на підставі світоглядних уявлень номінатора. Таку типову рису мілітарного соціолекту виявлено й в арготизмі *павук* 'зв'язківець': ідеться про переосмислення специфічної ознаки праці – використання в роботі дротів (зв'язківець обплівся ними, як павук сіткою); до того ж аргоносії називають цю мережу зв'язку «павутиною».

Схожі мотиваційні зв'язки реалізовано в назвах авіаторів, для яких основним є порівняння людини з птахом. У такому разі мотиваційною базою мовці зазвичай обирають орнітоніми з негативною конотацією (*ворона*, *грак*), зумовленою специфікою соціолектного середовища. Насамперед ідеться про те, що позначувані особи становлять загрозу для життя називачів через бомбардування чи обстріли позицій із літака, причому паралельним позамовним чинником вважаємо апелювання до ворона або грака як передвісника біди – традиційно наступ починався атакою з повітря. Зазначені особливості вказують на ймовірну оцінку ворожих летунів, тоді як для своїх авіаторів використовують сутнісно інші номінативні бази. Зокрема, до подібних явищ належить мотивування за рахунок іронічного зіставлення льотчиків зі схожими мирними професіями (*шофер*, *ізвозчик*), яке вважаємо загалом типовою рисою вояцьких аргі (пор. *гробовщик* 'сапер'). Таку особливість, як використання мирних номенів для позначення бойових понять, лінгвісти спостерігають і в чужомовних соціолектних системах (див. про це [1, с. 25; 4]), а значить, можна

зробити висновок про спільне світоглядне підґрунтя номінативних процесів у різних вояцьких аргі.

Згадане «мирне» мотивування наявне, зокрема, в арготизмі *драбина* 'летун', у якому особу названо за основним інструментом його професійної діяльності (пор. *драбина* 'літак' (метафора, очевидно, за зовнішньою подібністю → 'летун'). У такому разі йдеться про кількоступеневе значеннєве перенесення із взаємодією різних способів семантичної мотивації: *драбина* 'пристрій для піднімання чи спускання кудись' → 'літак' (метафора) → 'летун' (метонімія). Останню особливість вважаємо прикметною загалом для арготичних систем, у яких досить часто можна спостерігати «синкретичну природу семантичної трансформації, результатом якої є змішаний характер змісту похідного слова» [5, с. 90]. Про подібну рису згадує й Н. Щербачова, стверджуючи, що сильне зближення метонімії та метафори викликає труднощі у з'ясуванні, яке з цих мовних явищ переважає [6, с. 137].

Схожі принципи застосовують носії вояцького аргі для називання представників інших родів військ, причому номінативною базою обирають найсуттєвіші реалії (предмети, дії, ознаки), пов'язані з цими мілітарними угрупованнями: *стовб*, *собачка* 'прикордонник', *хорт*, *гончий*, *собака* 'посильний', *крім* 'сапер'. Така «предметна» мотивованість може бути зумовлена позамовними стереотипами: наприклад, унаслідок апокопи поширеного виразу *кордон на замку* утворено номен *замок* 'прикордонник', у якому спостерігаємо паралельне використання мовної гри та іронії. Крім цього, засобом формування іронічної оцінки у вояцькому аргі стає демінутивність мотиваційної бази, що засвідчує жартівливе ставлення до об'єкта називання (напр. *собачка* 'прикордонник'). Обрання на роль мотиватора собаки натомість вказує на додатковий значеннєвий аспект, пов'язаний із традиційною негативною конотацією згаданого поняття в субстандартних системах (пор. з *сука*, *лягавий* і под.).

Подібне скептично-іронічне ставлення називачів до вояків в аналізованій групі досить часто репрезентують особові деривати з виразними розмовно-зниженими формантами: *ганяйло*, *мотайко*, *посилайко* 'посильний', *гавкун*, *дурноплюй*, *плювак* 'артилерист' тощо. Серед них помітними є композити, у яких внутрішні ознаки особи перенесено й конкретизовано на професійному рівні: *душогуз* 'артилерист', *задерихвіст*, *пустодзвін*, *хвостокрут*, *хвостопокажчик* 'кавалерист'. Вказані процеси сприяють виникненню певних стереотипів: усі кавалеристи є хвальками або артилеристи вбивають найбільше людей на війні. Причинами їхньої появи вважаємо особисті враження від спілкування з представниками згаданих родів військ, а також загальні відомості про їхню службу. Останнє, наприклад, зумовлює виникнення арготизмів *аристократ* 'артилерист' та *пан* 'кавалерист', у яких реалізовано знання номінаторів про вищу інтелігентність та освіченість артилеристів і порівняно легшу службу кіннотників (пор. з арготизмом *сметанник* 'кавалерист', імпліцитно пов'язаним із *сметанка* 'найвпливовіша частина суспільства'). При цьому важливим для мотивування

стає вишуканий одяг названих осіб, визначаючи загальне ставлення до них – зазвичай воно негативне, бо на війні немає місця для модників. Проте «одягова» конотація може бути й нейтральною, вказуючи на рід військ шляхом перенесення найтиповішої, вирізнявальної з-поміж інших зовнішньої ознаки: *кльош* ‘моряк’. Це свідчить про відносну простоту аналізованих семантичних трансформацій, зумовлену браком чітко виражених експресивних компонентів у структурі їхнього значення порівняно з розглянутими вище арготизмами.

Цікаві мотиваційні особливості в межах аналізованої групи реалізовано в *арготичних назвах вояків за статусом* із загальним значенням ‘джур’, ‘однорічник’, ‘резервіст’, ‘новобранець, рекрут’ і под. Так, спостерігаємо вияв зневажливого ставлення до джур, зумовленого негативною оцінкою прислужництва в середовищі простих солдат і перебуванням позначуваних осіб переважно далеко від бойових дій (наприклад, *підлипало, холуй*). До того ж ця оцінка може зазнавати модифікацій через уточнені характеристики, маркерами яких стають другорядні дії людини чи виконувані дії: зокрема, у номені *пфайфендекель* ними є подавання офіцерської трубки, а в арготизмах *пуцфлек* та *пуцер* – чищення одягу офіцера від плям. Таке мотивування сприяє появі іронічного модусу, що створює комічно-жартівливий ефект через апелювання до несерйозних занять особи. Подібне фіксуємо в назвах вояків за статусом, мотиваторами яких є предмети-інструменти, знаряддя (*готовальня, рейсфедер* ‘однорічник’) чи реалії мирного життя (*кухня* ‘однорічник’, *гражданін* ‘резервіст’) з актуалізацією значеннєвих компонентів ‘дурний’, ‘невдалий’, ‘недолугий’. Для вияву більшої зневаги використовують назви, пов’язані з жіночим світом (*спідниця, мамуня* ‘резервіст’): у такому разі йдеться про відверте саркастичне глузування з вояків, оскільки апелювання до постійного перебування біля матері чи жінки стає маркером їхньої неспроможності воювати через зіставлення незіставлюваних понять. Ця характеристика передбачає оцінку людини за типовою ознакою й надання зазначеного індивідуального атрибута всім тотожним номенам, що є однією з основних особливостей називання осіб у вояцькому арго (пор. *штик* ‘учень військової школи’, *пістолет* ‘старшина-випускник’, *баклажка* ‘новобранець’ тощо).

Наведені оцінні конотації здатні посилюватися в назвах ворожих для вояків осіб, для яких маркерами стають найрізноманітніші мотиватори-негації: *босота* ‘енкаведист’, *босяк* ‘червоноармієць’, *голота* ‘енкаведист’, *бур* ‘більшовик’, *худоба* ‘червоноармієць’. Додатковим позамовним чинником такого

процесу вважаємо специфічне побутування позначуваних ворогів та їхні комунікативні особливості, виявом чого відповідно стають актуалізовані семи ‘бідний’, ‘неосвічений’, ‘невихований’, ‘цинічний’, ‘жорстокий’, ‘грубий’ тощо. Ці ж елементи можуть визначати номінування від назв предметів, що, в основному, вказують на зовнішні ознаки людини і є її зниженими ідентифікаторами (*свита, куфайка, махорка* ‘червоноармієць’).

Іншим реалізатором зазначеного зниження вважаємо відзоонімну метафору, у якій базою мотивування обирають тварину за характерною негативною поведінкою (наприклад, *вовк* ‘мародер із кавалерії генерала Шкуро’) чи прикметним зовнішнім виглядом (*верблюд* ‘вермахтівець’ – через великі наплічники німецьких солдат). Утім спостерігаємо в таких арготизмах поступове зменшення експресивного навантаження, зумовлене паралельним посиленням діяльнісно-поведінкової характеристики людини. Наприклад, у номенах *сверчок* ‘німецький автоматник, залишений у тилу під час відступу’, *зозуля, кукушка* ‘снайпер на дереві’ не фіксуємо негативною конотації саме через такі номінативні інтенції, що свідчить про різні мотиваційні підходи аргоносіїв залежно від специфіки позначуваної особи (приховування на дереві чи в засідці) і визначає розвиток метафори.

Підсумовуючи розглянуте, зробимо певні висновки:

1. Називання осіб в українському мілітарному соціолекті є системним явищем, причому цю системність утілено за рахунок як загальнономовних, так і суто арготичних номінативних принципів.

2. Важливою для вояцького номінування стає його залежність від соціумної екзистенції, зокрема психофізіологічних особливостей буття вояків, що загалом визначає внутрішню структуру *Nomina militaria*.

3. Основним способом називання осіб у вояцькому арго визнаємо семантичне перенесення, реалізоване за рахунок актуалізації основних і периферійних соціосем і супроводжуване обов’язковим експресивно-емоційним мотивуванням.

4. Помітними рисами аналізованого явища вважаємо синкретизм семантичних трансформацій, їхню змістову своєрідність, виражену в «утилітаризації» метафори, «меліорації» смислу, і широку асоціативність, прецедентність творення номенів.

5. Перспективними для подальшого вивчення українського вояцького арго можуть бути порівняльні студії з іншими слов’янськими (російськими, чеськими, польськими) й неслов’янськими мілітарними соціолектами та дослідження, присвячені динаміці вояцьких субмов на рівні арго-жаргон.

ЛІТЕРАТУРА

1. Береговская Э. М. Социальные диалекты и язык современной французской прозы : [учебн. пособие] / Э. М. Береговская. – Смоленск : Изд. Смоленск. пед. ин-та, 1975. – 120 с.
2. Горбач О. Арго українських вояків / О. Горбач // Наукові записки Українського Вільного Університету. Філософський факультет. – 1963. – Ч. 7. – С. 138–173.
3. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови / Л. Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 464 с.
4. Судзиловский Г. А. Сленг – что это такое? Английская просторечная военная лексика. Англо-русский словарь военного сленга / Г. А. Судзиловский. – М. : Воен. изд. МО СССР, 1973. – 182 с.

5. Химик В. В. Поэтика низкого, или Просторечье как культурный феномен / В. В. Химик. – СПб. : СПбГУ, 2000. – 272 с.
6. Щербачева Н. К. Роль метонимии в семантическом словообразовании. Метонимия в арго / Н. К. Щербачева // Труды Центр. института усовершенствования врачей. Статьи по филологии кафедры иностр. языков. – М. : Изд. Центр. ин-та усовершенствования врачей, 1970. – С. 123–139.
7. Dauzat A. L'argot de la guerre / A. Dauzat. – Paris: Colin, 1919. – 294 p.

Е. А. Редько,

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, г. Харьков, Украина

НОМИНАЦИЯ ЛИЦ В СОЛДАТСКОМ АРГО: СЕМАНТИКА И ПРАГМАТИКА

В статье рассмотрены общие особенности номинации лиц в солдатском арго как одной из наиболее репрезентативных социолектных систем украинского языка. В связи с относительной неисследованностью анализируемого феномена, внимание прежде всего обращено на причины, ход и закономерности семантической и словообразовательной деривации указанных арготизмов, подчеркнута системность упомянутых процессов. Это позволило определить ряд наиболее характерных номинативных моделей и средств военного именования, выявить прагматические интенции их использования. Особое внимание в данном исследовании уделено коннотационным чертам наименований лиц в солдатском арго, установлена зависимость таких черт от специфики социолектной среды – условий жизни и сосуществования в неоднородном социуме, психофизиологических особенностей воинов. Последняя черта свидетельствует о важности экстралингвальных факторов для номинативных процессов в арго, определяя, соответственно, перспективы дальнейшего рассмотрения анализируемых номен в сравнительно-типологическом и динамических аспектах изучения украинского языка в целом и его социолектов в частности.

Ключевые слова: номинация; наименования лиц; солдатское арго; метафора; коннотация; ирония; прагматика.

Ye. O. Redko,

V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine

PERSONS NOMINATION IN SOLDIER ARGOT: SEMANTICS AND PRAGMATICS

Among all the sociolects in the Ukrainian language one of the most representative sub-standard systems is soldier argot. It is caused by a number of language and non-language factors such as a wide usage of different nominative principles and ways, typical and non-typical derivative models and means. Despite the research «attraction» the Ukrainian soldier argot is not studied enough by scientists yet. This fact defines the actuality of the article, as well as its purpose and tasks – to analyze specifics of nominating persons in the national military society through the main ways of the process mentioned above, its semantic and structural principles, reasons and consequences. That is, the article deals with semantic and word-formative argots to nominate persons, within Nomina militaria on the basis of the language material we have accentuated several microgroups, besides connotation features of their functioning and extension. Moreover, we have determined the specifics accompanying the nominative processes in the analyzed sociolect. In fact, an expressive-emotional nature of motivating, implemented by actualization of basic and peripheral socioemes, a syncretical nature of semantic transformation, as well as the formation associativity and the nomen connection with the particular precedents and/or realities. All these features are typical not only for a military argot, but also for sociolects in general, conveying consistency of nominating persons at all levels of the Ukrainian national language. Such conclusions make possible the further studying of analyzed nomens as an object of comparison with the other Slavic (Russian, Czech, Polish) and non-Slavic military argot, as well as promote the interest to the dynamic studying of military sub-languages at the argot-jargon level.

Keywords: nomination; persons names; military argo; metaphor; connotation; irony; pragmatics.